

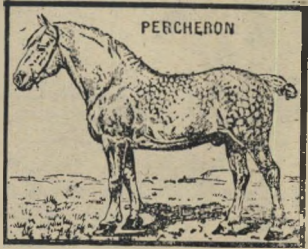
פתח חוקי לשחיתות

בתשובה לשאלתה של חבריכנסת מסוריים, ששמו מוזכר לא אחת בשבועון זה, בישרה לנו הגברת גולדה מאיר את הבשרי רה המדהימה שאין במדינה הזאת חוק האוסר על שר לעסוק במיסחר. לתמהוני לא טרחה אפילו ראשה ממשללה לתרוץ מחדל חמור זה בקיומו של נוהג, לפיו יהיה זה משום פגם אסתטי אם שר ינהל עסקים פרטיים בתחום הנתון לסמכות משרדו. המשתמע מתוך איידיאולוגיה של חוק כזה חייב, נדמה לי, לקומם כל אזרח התומך במישטר דמוקרטי תקין. תארו לעצמכם: שרהאוצר רשאי מבחינה חוקית לרכוש מניות בחברות מיסחריות, ששיגשוגן הכלי תלוי בתמיכתו, הלוואותיו ומענקיו; שרהחברות רשאי להיות שותף בחברה כמו "אוטקארס", לייבא מכונות או לר כוש מניות בחברה להובלה ימית; שר הביטחון רשאי להיות קבלן לעבודות-עפר, או להיות סוכן של חברה המספקת ציוד צבאי למשרד הביטחון; שרהשיכון רשאי להקים לעצמו חברה קבלנית לעבודות בניין; שרהחקלאות רשאי להפוך בשעות הפנאי לייצואן של מוצרי חקלאות; ושר המישפטים רשאי להמשיך את הפרקטיקה

הפרטית שלו כעורך-דין. זה לא ייאמן, ממש. אני לא מבין את ההתרגשות הציבורית שקמה נוכח הידיעה על קשריו העיסוקיים בעבר של מישר י. ש. שפירא עם מרדכי פרידמן, ומה ה קשר בין עובדה זו ובין סירובו של שר המישפטים למנות ועדת-חקירה בפרשת "נתיבי נפט". הרי השר רצה, והפוך על שום חוק, אילו המשיך גם עתה לייצג את עסקיו של מר פרידמן. ואם שר רשאי לעסוק במיסחר, למה שמנכ"ל משרדו, או כל אחד מפקידיו הבכירים, לא יהיו רשאי אם לעשות זאת? למולנו הרב נתברכו רוב רובם של ה שרים בקומוניסטים המונע מהם לעסוק ב מיסחר, לנצל את מעמדם לרעה, ולהפוך בזכות תפקידם למיליונרים, גם אם הדבר אינו מנוגד לחוק. אך קיומו של נוהג בלתי כתוב ומובן-מאליו עדיין אינו מצדיק אי קיומו של חוק ברור וחד-משמעי בשטח זה. המצב הנוכחי מהווה פתח חוקי לשחיתות רשמית, ואיננו מתאר לעצמי שכך תה כוון המחוקק, כאשר לא אסר עד על של שריהממשלה לעסוק במסחר.

נופלת מחשיבות יצירותיהם של היהודים בעיני היהודים, מנסה משה שמיר למוטט על ידי:

(א) התעלמות מוחלטת מהישגי הערבים בשטח הארכיטקטורה בארץ-ישראל. (ב) קביעה בלתי-מוכחת "כי מישקלם של הפיזטים (שלנו) עולה על מישקלם של פיזמון עממי (ערבי) זה או אחר". שוב התנשאות תרבותית, שאין לה כל הצדקה, שכן לא ניתן להוכיח שערכו של פיזט כמו "ויהי בחצי הלילה" רב יותר ליהודים מאשר ערכו של שירעם מסויים ערבים. כל הערכה, במיקרה זה, תהיה סובייקטיבית, ולא מן הנמנע שיצירה בעלת-ערך אסטלוטי — אם קיים דבר כזה — מועט תתרום ותשפיע על תרבות אחת יותר משתרומת ומשפיעה יצירה בעל-ערך אסטלוטי רב על תרבות אחרת.

במלים אחרות: גם אם "לכה דודי לקראת כלה" היא יצירת-מופת קלא, אין זה אומר עדיין שהשפעתה על מסכת ה יצירה של התרבות העב רית גדולה יותר מהש פעתה של תפילה לגשם, בגון "יה ראבנא, ראב אל סועוד / איסטעגיל עלי" זה ביל ריאוד* על מסכת היצירה של ה תרבות הערבית.

(ג) נישול החוקר הערבי אל-סאפדי (ליד צפת) ממכורתו, רק משום שהוא למד, כתב ומת בדמשק. כאן מאשים אותי שמיר ב"התחמקות-רמייה אלגנטית", משום שאני "שוכח" לספר היכן מת אל-סאפדי.

לכל הרוחות! מה זה חשוב איפה הוא מת? האם ביאלק הוא משורר אסטורי, רק משום שהוא נפטר בווינה? והיכן למד וכתב את יצירותיו החשובות? ב משרהעמק? האם אין הוא ראו לתואר "משורר עברי" רק משום שלמד וכתב באודסה, זיטומיר ווארשה?

והיכן למד וכתב חלק נכבד מיצירותיו ש" עגנון? ומה עם מרטין בובר? ואל תרמן ושלונסקי ולא גולדברג, איפה הם נולדו? אם יש חשיבות למקום מותו של יוצר, יש ודאי גם חשיבות למקום הולדתו. אני חוזר, איפוא, ואומר מה שאמרנו לו תמיד: "משה, אתה סוס-עבודה רציני, אתה מסוגל לכתוב ספר בכוח ההתמדה והעקשנות שלך, אתה מסוגל לבלוע ספי רים ואנציקלופדיות, אבל זה לא מספיק, משה".

את מה שלומדים בעליפה — צריך גם להבין, ומי שראשו סתום בדעות קדומות, ולבו מלא רגשי עליונות מתנשאת, אין לו כל סכוי, כנראה, להבין את השאלה העומדת לדיון.

* "יה אלי, אל הנכסים / רד אלינו בברקים ורעמים / יה אלי, אל האילנות / הורד עלינו גשם נדבות" (תרגום חופשי).

המבוכו עליו ב"מעריב", שאלמד את הר עובדות, והעובדות, לעניות דעתו, הן "כי מה שיצרו יהודים בארץ-ישראל, גם בת קופה שהעם לא חי בה, עולה במישקלו (כתרומה לתרבות ישראל) — על מישקלה של היצירה הערבית בארץ-ישראל (כתרו מה לתרבות האיסלם והערבים)".

טענתי, כי אסור לדבר על עליונות של תרבות אחת על תרבות אחרת, מוכיחה לדברי הקולטור-שובניסטים שלנו, כי לא תפסתי את השאלה העומדת לדיון. השאלה העומדת לדיון, מר שמיר, היא בדיוק זאת, ולא אחרת. ההתנשאות הנש מעת מתוך קביעתך — גם אם נניח שהיא מבוססת, ועל זה עוד נחזור — היא אותה התנשאות אווילית, שהשתמעה מתוך ה תשובה "הנכונה" אשר קבעה כי שאר תושביה של ארץ-ישראל נבדלו מן היהודים בכך שלא יצרו שום יצירה חשובה, למרות קדושת הארץ לדתותיהם, ואילו היהודים, כפי שמסתבר מעת השעור הגמתי, היו "עילית המיצג את כל העם היהודי... רבים היו בה חכמים ורבינים ויוצרים, שפירסמו חיבורים וספרים".

צריך להיות גס-ררו ואתוס-לב, כמו משה שמיר, כדי לא להבחין בנימת ההתנשאות הגזענית והלאומנית המשתמעת מתוך קבי עה שטחית ומטופשת זו. התנשאות זו, בה ביקשו מחברי השאלה לשטוף את מוחותיהם של הנבחנים, היא העומדת לדיון, ולא המתקר השוואתי בעניין מיש קלם הסגולי הסובייקטיבי של יצירות ה יהודים והערבים בארץ-ישראל.

אם חש משה שמיר, בנקודה זו, הוא לא טרח להגיב עליה, ואם לא הגיב עליה, מן הסתם סמך את ידיו על נסיון המחנכים לנטוע רגש-עליונות לאומנית ותרבותית בלב התלמידים היהודים.

מאחר והערבים, לדעתו של שמיר, לא יצרו בארץ-ישראל שום יצירה "מונומנט לית", בקליבר של "השולחן ערוך", ולא הוציאו תחת ידיהם שום שוה-ערך לתורת הסוד של הארץ, ולא כתבו פיזט שיתקרב בערכו לקינתו "הנאדרת והנצחית" של הקליר "בליל זה יבכון וייללו בני", או ליצירות מופת מסוג "לכה דודי לקראת כלה", של אלקבץ ו, בכך ויהי בחצי הלילה", של יניי — מגיע השמוק הזה (אני מצטער, אבל אין לי מילה אחרת בשבילו) למסר קנה האידיוטית, כי הארץ הזאת עולם לא היתה יקרה ומרכזית ויחידה להם, כפי שהיתה ותהיה לעולם היהודים. הרי לפי הגיון פשטני זה נוכל גם לשעון שרבות מאירות אירופה יקרות לנו יותר מאשר לתושביהן, רק משום שהם לא יצרו בהן יצירות שוות-ערך ליצירות שיצרנו בהן אנחנו, היהודים.

את טענתי, שגם הערבים יצרו בארץ ישראל יצירות, שהשיבותן לערבים אינה

תגובה לביקורת חיובית

תחת כותרת ראשית, המילון שהוא בידור לא-נורמלי, וכותרת-מישנה, "מיסמך הומרי יסיטי של דן בן-אמוץ ונתיבה בן-יהודה", פירסמה הגברת היה בויסם בעיתון "ה ארץ" (18.1.72). ביקורת חיובית נדהת על המילון העולמי שלנו לעברית מלח ברה.

אני מלא התפעלות מהגברת בויסם, ש התעלתה ברשימה זו מעל המלחמות וה חשבונות שאני מנהל עימה בפומבי מזה זמן-מה, אך יחד עם זאת עלי לציין, ב כאבילי גיבך, שהיא הגוי מה שבחיה, ההתלהבות הבלתי-מסוייגת שלה מן ה מילון ממש הביאה אותי במבוכה.

אני מסכים שהמילון מעשע ושיש בו חן מסיים, אך מכאן ועד דיי בורים, "מיסמך הומוריס ט", "בידור דהילוקס", "הומור (שהוא) תאוות לעין ולאוזן", "עילמד אסתטי" ו-עיסורים המצחיקים בזכות עצמם" — המרחק עדיין רב.

לא יתכן, לדעתי, לפור בנדיבות-לב שב חים כאלה, מבלי לנמק אותם. אומנם פה ושם ניסתה הגברת בויסם לנמק את טיעור

ניה המחמיאים, אך לא מספיק, אני משוכ נע שללא מאמץ רב היתה הגברת בויסם יכולה להמציא לקורא הוכחות לקביעותיה החד-משמעיות. אחי הכל, המילון אינו חסר הוכחות כאלה.

אבל, טוב, נעזוב את זה. למה לי לריב איתה על כל דבר קטן? אמרה — אמרה! מה אפשר לעשות! אני מוכן לוותר, אם היא יכולה להתעלות מעל חשבונות קטנניים — גם אני מסוגל לה. ומי יודע? אולי היא אפילו צודקת, אני יודע כמה קשה לה לכתוב ביקורת חיובית, ואם היא כל כך התלהבה ממילון יכול להיות שיש בו משהו.

אני לא מוכן לריב איתה על כל שטות קטנה, ואני לא רוצה לחזק את הטענה לפיה אני מתנגד אוטר מטית לכל מה שהיא אר מרת, בגלל חשבונות אי שיים שיש לי איתה, כביכול.

זה פשוט לא נכון. הנה לכם עובדה: היא כתבה עלי טובות — זכותה, להיפך — אני מכבד מאד את דעתה, גם אם אני חושב שהיא איננה מבוססת, או, לפחות, איננה מבוססת מספיק.

על חופש העיתונות

הדעה הרווחת היא שבמדינת-ישראל קיים חופש-עיתונות. העיתונות הישראלית, האגדה מספרת, ובעיקר העיתונות הבלתית, תלויה, אינה תלויה בחסדיה של הממ שלה, או של המימסד, היא יכולה לפרסם ידיעות ודעות, שאינן מוצאות חן בעיני המישטר, מבלי שהממשלה תנסה להש תיקה או להפעיל עליה לחצים מכל מין שהוא.

השבוע ניפצה הגברת ראשהממשלה גם את האגדה הזו. בדיון בלשכת מפלגת העבודה אמרה הגברת מאיר: "נדהמתי לראות שדבר מפרסם מודעות של שבועון העולם הזה על הפצצה של השנה, מה זה, אין כבר אבחנה? לא מבחינים בין דבר לדבר? האם הכל הפקר?" ומאוחר יותר,

חשבון קני עם משה שמיר

תמיד, עוד כשהיה צעיר וביקש שיראו אותו כסופר, היינו אומרים לו: "משה, תעזוב את זה. אתה יכול להיות רכז תרבות, פקיד-סוכנות מוכשר, מרצה באור ני קהל שאין לו תביעות רבות, עיתונאי אולי — מכסימום עורך דף לספרות ב עתון פופולרי. למה לך להידחק לשטח לא בשבילך? להחליט להיות סופר — זה לא מספיק. אפילו אם ההחלטה שלך נחושה ועקשנית, אפילו אם תוציא לאור כמה ספרים, בכוח זה לא ילך, ולא יעזור לך את תלמד בעל פה כל מה שנכתב על בתי-החשמונאים", נאמר.

לימודים זה עוד לא הכל. אפילו הבנת הדברים, שאותם אתה לומר לא מספיקה כדי להיות סופר, אתה יכול להפגין בכתי

..תנובה": אל תשימו לב לגולדה! אם יש לכם ביצים פרסמו מודעה ב"העולם הזה"!